

O deshumare face lumină într-o crimă petrecută acum 58 de ani:

Tira Gheza a fost împuscat de securiști!

O echipă de la Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului din România a fost prezentă ieri, în Satu Mare, la cimitirul Greco-Catolic de pe strada Cimitrului. Misiunea echipei de la București a fost aceea de a deshuma cadavrul lui Tira Gheza, împuscat în noaptea de 17 august 1949 de către ofițeri ai Securității. Aceeași soartă a avut-o și consăteanul lui din Odoreu, Papp Andrei, precum și Biro Endre și Gyulai Sandor din Mărtinești. Cadavrul a fost descoperit după patru ore de săpături, iar un medic legist a dat verdictul: Tira Geza prezintă urme de violență și o probabilă plagă cauzată de acțiunea unui gloanțe. Augustin Chira, împreună cu cele două surori ale lui, intenționează să pornească un proces pentru reabilitarea tatălui lor și vor ca statul român să le plătească daune. Cadavrul a fost reînhumat după analiză, în prezența unui preot greco-catolic care a oficiat o slujbă de înmormântare.

Povestea unei crime petrecute acum 58 de ani

Toată povestea din spatele acestor patru crime pornește de la un evreu rătăcit prin Odoreu, care scăpase din lagărele din Auschwitz. Evreul se pare că a suferit un șoc când a aflat că toți copiii lui fusese ucis. După șoc, omul a început să răspândească prin sate zvonuri cum că acum vor veni rușii ca să le ia românii și ungarilor copiii, pentru a-i duce în lagărele din URSS, cu scopul de a face soldați-mercenari din ei. Nimeni nu l-a luat în seamă pe evreul nebun, până în ziua de 12 august 1949. În ziua aceea, în zona gării Satu Mare, o gașcă de copii a provocat deraierea unor vagoane care executau manevre, punând pietre pe șine. Militia l-a prins pe copil și l-au dus la post pentru a-l lua la întrebări. Niste femei din Odoreu, aflate în gară au fost martorele evenimentului și, făcând legătura cu profetele evreului nebun, au început să urle prin comună că au venit rușii și le deporteze copiii. Oamenii care cu numai cinci ani înainte au fost martori la deportarea evreilor din zonă, imediat au intrat în alertă. Militia din oraș a aflat de tensiunile de la Odoreu și a luat hotărârea de a o trimite la fața locului pe Florica Cărăușan, o activistă de partid care cunoștea satul și avea rudeni acolo, pentru a calma situația. Oamenii au luat-o drept un membru de partid care a venit să le fure copiii și au așteptat-o din comună, activista nerezind decât să agite spiritele și mai mult. Deja situația devenise critică pentru Securitate, ofițerii de la Satu Mare luând acțiune sătenilor drept o răscoală anticomunistă. A doua zi, în 13 august, își fac apariția la Odoreu căpitanul Ross și sublocotenentul Șipoș, din cadrul serviciului Siguranță a Securității. Aceștia au recurs la tot felul de mijloace de intimidare specifice regimului pentru a-i reduce la tăcere pe cei din Odoreu: bătaii, amenințări și injurături. Oamenii, indignați de atitudinea ofițerilor, au început să arunce cu pietre în ei. Speranți de o eventuală ciocnire violentă între ei și sătenii înarmați cu furci, topoare și băte, ofițerii au fugit la Satu Mare, hotărâți să vină cu întăriri. Ceea ce s-a și întâmplat în noaptea de 15 spre 16 august. Odoreu și Mărtinești au fost încercuite de efective ale militei, securiști

și ale grănicerilor. Noaptea, localnici au fost treziți din somn de focurile de armă care se auzeau din ambele capete ale comunei. Oamenii s-au înarmat cu coapse, topoare și băte, și au baricadat șoseaua care leagă Satu Mare de Odoreu, sub conducerea lui Tira Gheza, angajat CFR. Securitatea, făcând uz de metodele mișelești specifice, a cerut sătenilor să delege patru oameni, doi din ambele sate, pentru a-i reprezenta la tratative. Au fost aleși Biro Endre și Gyulai Sandor din Mărtinești și Papp Andrei și Tira Gheza din Odoreu. Aceștia au fost urcați în duba militei și duși la Statul Popular din Odoreu, unde au fost bătuți câteva ore cu bastoane de cauciuc și cu țevi de fier, fiind supuși unui interogatoriu. În seara de 17 august 1949, cei patru au fost mutați în beciurile Securității de la Satu Mare. La ora două noaptea, au fost urcați într-o dubă care a pornit pe drumul spre Odoreu. Duba a oprit la marginea satului Mărtinești, Biro Endre și Gyulai Sandor au fost coborâți, ofițerii au pus armele la ochi și i-au executat fără milă. La capătul Odoreului, Tira Gheza și Papp Andrei au fost executați în aceeași manieră.

Cu toate că a fost nimerit de 5-6 gloanțe Gyulai Sandor nu a murit și a reușit să se târască spre o fântână din apropiere să-și spele rănilile, iar apoi să ajungă

acasă. A doua zi, securiștii au venit după el acasă, după ce au constat dispariția cadavrului. De la casa lui din Mărtinești, a fost dus la spitalul din Satu Mare, iar de atunci nu s-a mai auzit nimic niciodată de Gyulai Sandor.

Cadavrul lui Tira Gheza prezintă urme de violență

Supărat pe nedreptatea care s-a comis în cazul tatălui său, Augustin Chira a cerut în justiție deshumarea cadavrului acestuia, pentru a dovedi că acesta a fost într-adevăr împuscat. Echipa de la Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului a început săpăturile ieri dimineață, de la ora 9. În jurul orei 13, un angajat al IICCR a anunțat că a dat de sicriul lui Tira Gheza. Augustin Chira, cele două surori ale lui, procurorul Pițu Cătălin, precum și toată lumea prezentă ieri în cimitirul greco-catolic, a putut să observe cum un schelet a început încet-încet să iasă la iveală din maldărul de pământ. Oasele au fost scoase cu grijă, din groapa în care au stat aproximativ 59 de ani, fiind asociate pe o fâșie de lână, pe una din cripletele din jur. La scurt timp a sosit și medicul legist delegat, Petru Varodi, astfel că s-a putut trece la operațiunea de verificare a osemintelor. Ajutat de echipa de investigație, legistul a verificat fiecare os în parte după urme de violență. După ce Augustin Chira și cele două surori ale acestuia au

declarat că și-au văzut tatăl „ciuruit” de gloanțe, prezentând numeroase urme de la intrarea gloanțelor, toată lumea se aștepta ca oasele să fie pline de rupturi și fisuri. Dar pe criptă se afla un schelet în „stare excelentă”, după declarațiile echipei de deshumare, doar craniul și osul scapular drept prezentând urme ale execuției lui Tira Gheza.

Craniul prezenta în zona occipitală o fisură de 7 cm, pe care legistul a stabilit că a fost foarte probabil cauzată de o lovitură puternică cu un obiect greu, în spatele capului. Acest fapt confirmă mărturia uneia dintre surori care a declarat că tatăl ei a fost lovit foarte puternic cu patul puștii de un ofițer din grupul de execuție. Fisura este verticală și a fost stabilit clar că datează cu puțin dinainte de momentul înmormântării cadavrului.

Osul scapular drept al cadavrului prezintă o fisură rotundă, cu diametrul de aproximativ 2 cm, pe care e probabil să fie urma pătrunderii unui gloanț. Deși după declarațiile lui Augustin Chira, pieptul tatălui său prezenta mai multe răni de la gloanțe, a fost găsită o singură fisură ce ar putea semnala cu un orificiu cauzat de un gloanțe.

Fiind probabil împuscat din apropiere, gloanțele au străpuns organe vitale din corpul victimei, dar nu au atins sistemul său osos. Doctorul legist Petru Varodi, nu a putut stabili clar dacă orificiul de pe osul scapular drept a fost cauzat de interacțiunea cu un

proiectil, dar nici nu a exclus această variantă și a anunțat că o analiză mai amănunțită va fi realizată în zilele următoare pentru a lămurii acest aspect.

Augustin Chira a mai anunțat că va îndrăgini o plângere penală prin care va cere reabilitarea numelui tatălui său, precum și plata daunelor de către statul român. În august 1949, Augustin Chira avea 14 ani și încă cinci frați. Mama copiilor fiind casnică, pierderea tatălui a însemnat pentru familie pierderea singurului venit. Anii ce au urmat au fost foarte grei pentru familia, regimul de atunci având grijă ca numele tatălui său să le refuze orice fel de drepturi cetățenești. De exemplu, la numai trei luni după ce s-a înscris la o facultate din Cluj, directorul acesteia l-a marturisit lui Augustin Chira că a primit ordin de la PCR să îl dea afară din școală, din cauza acțiunilor din trecut ale tatălui său. Acesta nu a avut de ales și a revenit în Satu Mare, unde s-a angajat pentru a-și ajuta familia să treacă peste acest necaz care le-a schimbat viața radical. La 58 de ani de la această crimă, familia Chira vrea să se facă dreptate, iar numele tatălui său să fie reabilitat, să nu fie cel al unui instigator anticomunist care a fost împuscat pentru că a încercat să fugă, așa cum a stabilit Securitatea în 1949, ci să fie cel al unui om care a luptat pentru dreptate și pentru destinul unei comune.

Andrei PAȘCA

s.c. Leabăda S.R.L.

3900 Satu Mare, B-dul Independenței UR 8 nr. 0261-26140, 711288
 tel./fax: 0261-261460 Dronul Căsușii nr. 55/4, tel. 0261-721854, e-mail: leabada@satmar.ro

Tot ce n-ai casa îți dorim, doar la LEABĂDA găsești!

- Magazin CASA PAȘCA
St. Central nr.17 tel.0261-269972
- Magazin PERLA
B-dul. Independenței UR 8 tel. 0261-261460
- Magazin HERMES
St. Central nr.22 tel.0261-721864
- Magazin COMIS
B-dul. L. Ciobanu nr.3 tel. 0261-711188
- Magazin M.R.S.
B-dul. Iacob Băguș 22 tel.0261-706065
- Magazin PASTEL COLOR
Pop. de Albeștii nr.3 tel. 0261-718835
- Magazin SANTIAG
Carol. Ghebe Amici Romanii nr. 15 tel. 2261-691920
- DEPOZIT CENTRAL
St. Republicii, nr. 27 tel.0261-712310

Publicitate TEL. 716877 716876

SC ORIZONT SA

SATU MARE, STR. BOTIZULUI NR.43
 TELEFON: 0261-768432

La SC ORIZONT SA, str. Botizului nr.43 puteți efectua zilnic după următorul program:

Luni-Vineri între orele 8-20
 Sâmbătă între orele 8-16
 Duminică între orele 9-15

Inspecții Tehnice Periodice pentru: autoturisme, autoutilitare, microbuze, autobuze, tractoare rutiere, autocamioane, remorci cu sau fără frână.

Informația zilei

Informația TV

Gwyneth Paltrow

Cotidian al județului Satu Mare www.informatia-zilei.ro

Anul XV Nr. 4296 VINERI, 12 octombrie 2007 24 pagini + supliment TV 0,80 lei

Împreună
cu
Informația
Zilei

**Ciorbă, denunțatorul lui
Remeș, are 3 case trăsnet
în Certeze și Negrești**

pagina 12

**PD și PSD cer
demisia întregului
guvern Tăriceanu**

pagina 2

Actualitatea

Vineri 12 octombrie 2007

Rămășițele pământesti ale eroului Tira Geza au fost scoase la suprafață după 3 ore de săpături

Procurori militari și membri ai Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului cercetează împrejurările în care a murit ceferistul din Odoreu

Ieri la cimitirul de lângă gara din Satu Mare a fost deschisă mormântul lui Tira Geza din Odoreu, fostul ceferist care a fost împușcat în anul 1949 de către comuniști. El a fost aruncat atunci într-o groapă în cimitirul de lângă gara sătmăreană și abia peste ani de zile familia a putut să-i facă un mormânt creștinesc.

Cazul deschurării este unul inedit, pentru că așa ceva în Satu Mare nu s-a mai întâmplat. Mai mult, nici în România.

● Tira Geza a fost deschis de către Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România

Cei care au deschis mormântul au fost membrii Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România. Aceștia au dat curs unei reclamații înaintate de către Augustin Chira, fiul lui Tira Geza. Prin sesizarea adresată Guvernului României, Chira Augustin, care locuiește azi în Baia Mare, vrea ca să-și reabiliteze moral tatăl. El a fost în audiență la București și a povestit celor de la guvern faptul că tatăl său, împreună cu alți 3 săteni din comuna Odoreu, au fost împușcați de către securiști în anul 1949. Vina lor a fost doar aceea că au încercat să se opună regimului comunist instalat la putere.

Chira Augustin a dorit ca

Un membru al comisiei de investigare arătând craniul lui Tira Geza fiului acestuia, Augustin Chira

tatăl său să fie reabilitat moral, iar comisia să constate că într-adevăr acesta a fost împușcat. Cei din comisie au fost și acum o lună la Satu Mare și au decis că ajunge să fie deschis mormântul lui Tira pentru ca adevărul celor relatate de supraviețuitori să fie confirmat. Menționăm că alături de Tira Geza au mai fost împușcați Papp Andrei, Gyulai Alexandru și Biro Andrei, ultimii doi din Mărtinești.

● La deschurare au participat și procurori de la Parchetul Militar din Timișoara

Deschurarea a avut loc și în prezența procurorului Pițu Cătălin de la Parchetul militar Timișoara. "Azi începem verificările în acest caz și în funcție de rezultatele lor vom lua deciziile care se impun. Acțiunea noastră se desfășoară paralel cu cea a institutului de investigare a crimelor comise în timpul regimului comunist", ne-a spus procurorul Pițu.

După vreo 3 ore de săpături, au fost scoase la suprafață oasele celui împușcat de comuniști la Odoreu în anul 1949. Într-un alt sicriu, rămășițele au fost reînchinate în prezența familiei și a medicului legist sătmărean Petru Varodi. Ceremonia religioasă a fost ținută de preotul greco-catolic care slujește la capela din cimitir.

Iosif Țiproc